

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
<i>Functiebeschrijvingen</i>	liii
<i>Lijst met afgekorte wetgeving</i>	lix

DEEL I.

ORGANISATIE VAN DE GEZONDHEIDSZORG

Hoofdstuk I.

Rechtsbronnen en rechtsbeginselen in de gezondheidszorg	3
--	---

Afdeling 1. België	4
--------------------------	---

§ 1. Bevoegdheidsverdelende regels in de gezondheidszorg	5
--	---

§ 2. Toestroom van wetgeving, rechtspraak en rechtsleer	12
---	----

§ 3. Deontologische beroepscodes	15
--	----

§ 4. Praktijkrichtlijnen, standaarden en protocols	16
--	----

§ 5. Advies-, controle- en overlegorganen in de gezondheidszorg	20
---	----

Afdeling 2. Europa en de wereld	24
---------------------------------------	----

§ 1. EU-gezondheidsbeleid	24
---------------------------------	----

A. Aan de EU-instellingen toegekende bevoegdheden	24
---	----

B. Handvest voor de fundamentele rechten van de EU	27
--	----

C. Invloed van de internemarktbepalingen op de gezondheidszorg	28
--	----

D. Blik op de toekomst: op weg naar een geharmoniseerd Europees gezondheidsbeleid?	33
---	----

§ 2. Raad van Europa en de grondrechten	35
---	----

§ 3. Internationaal	38
---------------------------	----

Hoofdstuk II.

De ziekteverzekering	41
-----------------------------------	----

Inleiding	41
-----------------	----

Afdeling 1. Actoren in de ziekteverzekering	42
---	----

§ 1. Sociaal verzekerde patiënt	42
---------------------------------------	----

A. Wie is ziekteverzekerd?	42
----------------------------------	----

1. Rechthebbenden	42
-------------------------	----

2. Gerechtigden	43
-----------------------	----

a. Werknemers, ambtenaren en zelfstandigen	43
--	----

b. Gelijkgestelden	43
--------------------------	----

c.	Personen ten laste	47
1°	Categorieën	48
2°	Voorwaarden	48
3°	Rangorde	49
B.	Wie draagt bij tot de ziekteverzekering?	49
1.	Financieringsbronnen	49
2.	Bijdragen op arbeid	50
a.	Werknemers	50
b.	Zelfstandigen	51
c.	Ambtenaren	51
3.	Alternatieve financiering	52
§ 2.	Uitvoeringsorganisatie – RIZIV en ziekenfondsen	52
A.	Functionele decentralisatie	52
B.	Rol en functie van parastatale organen (inclusief RIZIV)	53
C.	Rol en functie van meewerkende organismen	54
§ 3.	Zorgverstrekkers in de ziekteverzekering	55
A.	Zorgverstrekkers	56
B.	Zorginstellingen	58
Afdeling 2. Verhoudingen tussen de actoren toegelicht		
§ 1.	Patiënt en ziekteverzekering	59
A.	Sociale verzekering	59
B.	Toekenningsvoorwaarden	60
1.	Openen van het recht	60
2.	Behoud van het recht	61
3.	Bewijzen dat men heeft bijgedragen	61
§ 2.	Patiënt en zorgverstrekker	61
A.	Terugbetaling en derde-betalersregeling	61
1.	Terugbetaling	61
2.	Derde-betalersregeling	62
B.	Getuigschrift voor verstrekte zorg	63
C.	Keuze van zorgverstrekker	64
§ 3.	Uitvoeringsorganisatie en zorgverstrekker	64
A.	Inclusieve contractering	64
B.	Totstandkoming van contracten en juridische draagwijdte van tariefovereenkomsten	65
1.	Geneesheren en tandartsen	65
2.	Andere verstrekkers	67
C.	Omzetting tariefakkoorden in nomenclatuur	67
Afdeling 3. Het gedekte pakket		
§ 1.	GVU-wet 1994	68
§ 2.	Praktische functie van de nomenclatuur	69
§ 3.	Ziekenhuisfinanciering	70
A.	Klassieke hospitalisatie	70
1.	Kostendekking van medische prestaties: honoraria	70
2.	Dekking van exploitatie- en verblijfkosten	73

3. Dekking kosten van farmaceutische verstrekkingen	76
B. Daghospitalisatie	76
§ 4. Bijzonder Solidariteitsfonds	77
§ 5. Zorg buitenland	77
A. Nationaal niveau	78
B. Europees en internationaal niveau	81
1. Europese coördinatieverordeningen	81
2. Vrij verkeer van diensten en Richtlijn Patiëntenmobiliteit	84
3. Bilaterale socialezekerheidsverdragen (buiten de EER)	86
Afdeling 4. Kostenbeheersing: drie actoren	86
§ 1. Patiënt.	86
A. Rengeld.	86
B. Correctie via verhoogde tegemoetkoming, MAF en Omnio	87
1. Verhoogde tegemoetkoming	87
2. Omnio	87
3. Maximumfactuur (MAF).	88
§ 2. Zorgverstrekker	89
A. Controle vanuit de ziekteverzekering.	89
B. Referentiebedragen	90
§ 3. Ziekenfondsen.	91

Hoofdstuk III.

De gezondheidszorgvoorzieningen.	93
--	----

Afdeling 1. Ziekenhuizen	93
------------------------------------	----

§ 1. Het toepassingsgebied van de Ziekenhuiswet	93
A. Een declaratieve beleidsverklaring of een juridisch afdwingbare norm?	93
B. De constitutieve elementen van de ziekenhuisdefinitie.	95
1. Het moet gaan om een instelling voor gezondheidszorg	95
2. Er moeten medisch-specialistische onderzoeken en/of behandelingen verstrekt worden.	96
3. De behandelingen en/of onderzoeken moeten uitgevoerd worden in pluridisciplinair verband.	96
4. Op ieder ogenblik moet er opgetreden kunnen worden	97
5. De zorg moet verleend worden aan patiënten die er worden opgenomen en kunnen verblijven.	97
6. De gezondheidstoestand moet er hersteld of verbeterd worden	98
C. Onttrekkingen aan het toepassingsgebied.	98
1. Inrichtingen die uitsluitend bejaarden of kinderen herbergen	98
2. Kleine ziekenhuizen	98
D. Uitbreidingen van het toepassingsgebied.	99
1. Beschut wonen	99
2. Samenwerkingsverbanden inzake verzorgingsdomeinen	99
3. Netwerken en zorgcircuits.	100

4.	Zorgprogramma's	100
5.	Referentiecentra	101
E.	De ziekenhuisgebonden prestaties	101
§ 2.	Instrumenten van aanbodsbeheersing ten aanzien van ziekenhuizen	102
A.	De historiek van het vestigingsbeleid: een schema	102
B.	De juridische mechaniek van het vestigingsbeleid	104
1.	Plannen	104
2.	Programmeren	105
3.	Vergunnen	105
4.	Een voorbeeld: de NMR-programmatie	106
C.	Verenigbaarheid van het vestigingsbeleid met het Europees recht	106
D.	Horizontale doorwerking en derdenwerking van de programmatie	109
§ 3.	Programmatie, erkenning en financiering	110
A.	De erkenning van ziekenhuizen	110
1.	De erkenning op grond van de Ziekenhuiswet	110
2.	De erkenning op grond van de kwaliteitsdecreten	112
a.	Het Kwaliteitsdecreet van 1997 en van 2003	112
b.	Arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 71/1997 van 20 november 1997	113
c.	Arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 83/1998 van 15 juli 1998	115
3.	De verschuiving van een federale naar een Vlaamse gezondheids- normering	117
a.	Situatie vóór de zesde staatshervorming	117
b.	Situatie na de zesde staatshervorming	117
4.	Soorten erkenningsnormen	118
a.	Een schematisch overzicht van de erkenningsnormen	118
b.	Algemene erkenningsnormen	120
1°	Bepalingen inzake beheer, directie en structurering van de medische en verpleegkundige activiteit	120
2°	Bepalingen inzake de naleving van de rechten van de patiënt en de ombudsfunctie	120
3°	Bepalingen inzake het statuut van de ziekenhuisarts	121
4°	Klassieke normen	121
5°	Brandbeveiligingsnormen	123
6°	Aanvullende erkenningsnormen voor de algemene ziekenhuizen	123
7°	Andere normen die <i>sensu stricto</i> geen erkenningsnormen zijn	124
c.	Specifieke erkenningsnormen	126
1°	Klassieke ziekenhuisdiensten	126
2°	Ziekenhuisfuncties en de afdelingen	131
3°	De medische diensten en de medisch-technische diensten ..	138
4°	Zorgprogramma's	142
5°	Gelijkgestelde diensten en samenwerkingsverbanden	146

d.	Bijzondere normen	147
1°	Universitaire ziekenhuizen en ziekenhuisdiensten	147
2°	Geformaliseerde samenwerkingsvormen	147
e.	Implementatie van het Kwaliteitsdecreet van 17 oktober 2003	147
1°	Missie	147
2°	Intern kwaliteitsbeleid	148
f.	Bijzondere criteria die buiten het toepassingsgebied van de Ziekenhuiswet vallen	149
1°	Ziekenhuisdiensten erkend voor de gedwongen opname van “geesteszieke” patiënten	149
2°	De distributie en het afleveren van organen	149
3°	De laboratoria voor klinische biologie	149
4°	Centra die instaan voor afname, bereiding, bewaring en distributie van bloed en labiele bloedderivaten	150
5°	Centra voor opsporing van aangeboren metabolische afwijkingen	150
6°	Mammografische eenheden en regionale screenings- centra voor borstkankeropsporing	150
7°	De geneeskundige toepassing op de mens of het weten- schappelijk onderzoek	151
8°	RVT’s en PVT’s	151
5.	Erkenningsprocedure en sancties	152
a.	De diverse procedureregelingen	152
b.	Schematisch overzicht van de verweer- en rechtsmiddelen	154
6.	Toezicht op de naleving van de erkenningsnormen	154
B.	De financiering	156
1.	Een veelvoudige financieringsbron en -techniek	156
2.	Financiering van infrastructuurwerken	156
a.	Het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA): een situering	156
b.	Begrippen	157
c.	De bouwkalender	159
d.	De gebruikstoelage	160
e.	De procedure voor het verkrijgen van een gebruikstoelage	161
f.	Controle- en strafmaatregelen	162
g.	Schadeloosstelling voor het niet uitvoeren van projecten	162
3.	Financiering van de werkingskosten	163
a.	Inleiding	163
b.	Het budget van financiële middelen	164
1°	Situering	164
2°	Het globaal budget en het budget per ziekenhuis	164
3°	De aanrekening van het budget der financiële middelen	164
4°	De elementen van het budget van financiële middelen	166
5°	De vaststelling van het budget van financiële middelen	169

6°	Het bijzonder bedrag voor de verbetering van de werking van het ziekenhuis	170
7°	De financiering van rampen	171
8°	De uitvoeringsbesluiten	171
9°	De procedure van beroep bij de vaststelling van het budget van financiële middelen	173
10°	De toelagen op het budget van financiële middelen	173
11°	Budgettaire twaalfden en prijs per parameter	174
12°	De herziening van het budget van financiële middelen	174
13°	De uitbreiding van het toepassingsgebied.	175
14°	De experimentele financiering	175
15°	Het wettelijk subrogatierecht	175
16°	De inpandgeving aan banken van schuldvorderingen op de ziekenfondsen	175
17°	Bijzondere sancties in het kader van het budget van financiële middelen.	176
c.	Forfaitaire vergoedingen voor “ambulante” verstrekkingen in de algemene ziekenhuizen.	177
1°	Voorwaarden voor facturatie	177
2°	Soorten vergoedingen.	177
d.	De financiering van de medische activiteit	178
e.	De vergoeding voor andere leveringen	178
f.	De financiering van tekorten van openbare ziekenhuizen.	179
§ 4.	Samenwerkingsverbanden tussen ziekenhuizen.	179
A.	Exploitatievormen voor ziekenhuizen	179
1.	De verenigingen zonder winstoogmerk.	179
2.	Het OCMW	181
3.	De publiekrechtelijke verenigingen	182
a.	De autonome verzorgingsinstelling	182
1°	Oprichting	182
2°	Statuten.	182
3°	Verdeling van mandaten en aanduiding van deskundigen ..	183
4°	Administratieve voogdij	183
b.	Ziekenhuizen uitgebaat door een vzw in de zin van Titel VIII, Hoofdstuk 2 van het OCMW-decreet	183
1°	Participatie van een OCMW in een vzw.	183
2°	Voogdijregeling toepasselijk op het participerende OCMW	184
3°	Bijzonderheden inzake de statuten	185
4°	Bijzondere bemiddelingsprocedure	186
5°	Regeling inzake inbreng en terbeschikkingstelling van personeel.	187
c.	Andere uitbatingsvormen	187

B. Samenwerkingsvormen voor ziekenhuizen	188
1. De juridische “mal” van een fusie of functioneel samenwerkings- verband	189
a. Bestaat er typedwang om een samenwerkingsverband te realiseren?	189
b. Hoeveel juridische vrijheid rest er bij typedwang?	190
c. De beperkingen van de types.	191
d. De types uit de Ziekenhuiswet	194
2. Groepering	195
a. Definitie.	195
b. Toepassingsgebied	195
c. Erkenningsvoorwaarden	196
d. De groeperingsovereenkomst	197
e. Het coördinatiecomité	198
f. Verplichte beddenafbouw.	199
g. Nabeschouwingen	199
3. Associatie	200
a. Definitie.	200
b. Toepassingsgebied	200
c. Erkenningsvoorwaarden	200
d. Structuur van de associatie	202
1° Het associatiecomité.	202
2° Het gemeenschappelijk medisch comité.	202
3° Algemeen coördinator	202
4° Medisch coördinator en structurering van de medische activiteit	203
5° Verpleegkundig coördinator en structurering van de verpleegkundige activiteit	203
6° De associatieovereenkomst	203
e. Enkele reflecties	204
f. De “associatie zorggebied”.	205
4. Fusie.	207
a. Definitie.	207
b. Toepassingsgebied	207
c. Erkenningsvoorwaarden	208
1° Afstand	208
2° Maximum aantal bedden.	208
3° Homogeniteit van diensten en implementatie van de toepasselijke normen	208
d. Fusieplan.	209
e. Beoordeling van fusies in het licht van de vrije mededinging	209
5. De sectoroverschrijdende samenwerkingsvormen	210
a. Samenwerkingsverbanden inzake verzorgingsdomeinen en andere domeinen	210

b.	Samenwerkingsverbanden van psychiatrische instellingen en diensten	210
1°	Samenwerkingsverband voor de oprichting en het beheer van initiatieven van beschut wonen	210
2°	Samenwerkingsverband als overlegplatform	210
c.	Samenwerkingsverbanden inzake palliatieve zorg	211
d.	Netwerken en zorgcircuits	212
§ 5.	Het statuut van de ziekenhuisarts	212
A.	Definitie van de ziekenhuisarts	212
1.	De ziekenhuisarts moet een “geneesheer” zijn	213
2.	De ziekenhuisarts moet “verbonden” zijn aan een ziekenhuis	214
a.	De juridische notie “verbonden” zijn	214
b.	De noodzaak van een schriftelijke verbintenis	215
c.	Het onderscheid met “toegelaten artsen”	217
d.	Feitelijk gedoogde artsen	218
e.	De beperkingen in tijd, omvang of ruimte van de overeenkomst	221
3.	De ziekenhuisarts moet aan een “ziekenhuis” verbonden zijn	222
4.	Er moet sprake zijn van een gekwalificeerde activiteit	223
a.	Een medische activiteit	223
b.	De hoofdarts als ziekenhuisarts	224
c.	De <i>clinical trial</i> -arts als ziekenhuisarts	225
B.	De met ziekenhuisartsen gelijkgestelden	225
1.	De beroepscategorieën	225
2.	Een samengestelde definitie van de ziekenhuisarts	227
C.	Het categoriseren van ziekenhuisartsen	227
1.	De indeling in functie van de graad van exclusiviteit	227
a.	De notie “exclusiviteit”	227
b.	Het exclusiviteitsbeding	228
c.	Het niet-concurrentiebeding	229
2.	De indeling in functie van het voltijds karakter	234
3.	De indeling in functie van de specifieke opdracht of bekwaamheid	236
4.	De indeling in functie van de duur van de aanstelling	237
5.	De indeling in functie van het opleidingskarakter	239
D.	Het sociaal statuut van de ziekenhuisarts	240
1.	De ziekenhuisarts als ambtenaar	240
2.	De ziekenhuisarts als werknemer	245
3.	De arts-specialist in opleiding	251
4.	De ziekenhuisarts als zelfstandige	254
5.	De ziekenhuisarts als zaakvoerder van een vennootschap	255
6.	De ziekenhuisarts en de consumentenbescherming	257
7.	Het “aanbesteden” van ziekenhuisartsen	260
E.	De interne normen in het ziekenhuis	265
1.	Het normatieve kader van de rechtsverhoudingen in het ziekenhuis	265

2.	Bepalingen van openbare orde of van dwingend recht.	266
3.	De algemene regeling van de rechtsverhoudingen.	269
4.	De modellen van de Nationale Paritaire Commissie Geneesheren- Ziekenhuizen	273
5.	De individuele regeling.	274
6.	Het primaat van de individuele regeling op de algemene regeling . . .	275
7.	Het medisch reglement.	279
F.	De financiële regeling van de ziekenhuisarts	282
1.	Het recht op ereloon en de mogelijkheid van een kosten- aanrekening op de erelonen.	282
2.	Het vergoedingsstelsel	284
a.	De centrale inning van de erelonen	285
b.	De aanrekening van kosten	290
1°	De inningskost.	290
2°	De kosten verbonden aan de medische prestaties	291
3°	De instandhoudingskosten	297
G.	Referentiebedragen	299
H.	Ziekenhuisartsen in besluitvormings- en adviesorganen	299
1.	De hoofdarts.	300
a.	Statuut	300
b.	Bevoegdheid en taken.	305
2.	De arts-diensthofd	308
a.	Statuut	308
b.	Bevoegdheid en taken.	311
3.	De medische raad	312
a.	De positie van de medische raad in de ziekenhuisorganisatie . . .	312
b.	Verhouding medische raad en ziekenhuisbeheer.	313
c.	Verhouding tussen de medische raad en de algemene vergadering van ziekenhuisartsen	314
d.	De unieke medische raad bij samenwerkende ziekenhuizen en na fusie	316
e.	Stemgerechtigdheid.	318
1°	Activiteitsniveau en gewogen stemrecht.	318
2°	Kennisgeving van het stemmenaantal en bezwaar- schriftenprocedure	319
f.	Verkiezbaarheid, bijzondere modaliteiten en samenstelling van de medische raad	322
1°	Verkiezbaarheid en kandidaatstelling	322
2°	Bijzondere modaliteiten.	322
3°	Numerieke samenstelling	323
g.	Het praktische verloop van de verkiezingen.	323
1°	Startpunt van de organisatie van de verkiezingen.	323
2°	Stem- en telbureau	324
3°	Opmaak van kandidaatslijsten en stembriefjes, de stemming en de telling.	324

h.	De duur van het mandaat	325
i.	De werking van de medische raad	326
1°	Voorzitter, ondervoorzitter en secretaris	326
2°	Vergadering en agenda	328
3°	Besluitvorming	329
4°	Reglement van inwendige orde van de medische raad	331
j.	Adviesbevoegdheid van de medische raad	331
1°	Het gewone advies	333
2°	Het verzwaarde advies	334
3°	De overleg- en bemiddelingsprocedure	335
4°	De adviesprocedure	337
5°	De inhoudelijke adviesbevoegdheid	339
k.	Overige bevoegdheden van de medische raad	348
1°	De bewakingsplicht	348
2°	De aanduiding van leden of afgevaardigden in commissies en comités	349
3°	Het sluiten van overeenkomsten met de beheerder en het betuigen van instemming	349
4°	Het zelfstandig nemen van beslissingen en initiatieven	351
5°	Het recht op informatie	351
6°	Het uitoefenen van toezicht	352
4.	Het permanent overlegcomité	352
5.	De financiële commissie	354
I.	De beëindiging van de rechtsverhouding met de ziekenhuisarts	355
1.	Inleiding	355
2.	De beëindiging in wederzijds akkoord	356
3.	De afzetting (materieel toepassingsgebied)	357
4.	De afzettingsprocedure	359
5.	De rechtsgevolgen van de niet rechtsgeldige afzetting	361
6.	De afzetting om dringende reden	363
a.	Draagwijdte van artikel 137, vierde lid Ziekenhuiswet	363
b.	De dringende reden	364
c.	De ziekenhuisbeheerder mag niet langer dan drie dagen op de hoogte zijn van de feiten	365
d.	De dringende reden moet binnen de drie werkdagen na de afzetting meegedeeld worden	366
7.	De beëindiging van rechtswege	367
H.	Sancties tegen de ziekenhuisarts	370
§ 6.	De toegang tot ziekenhuizen	373
A.	Inleiding	373
B.	Basisbeginselen: recht op eerbiediging van het privéleven en onschendbaarheid van de woning	373
1.	Recht op eerbiediging van het privéleven	373
2.	Onschendbaarheid van de woning	374

C. Het ziekenhuis als onschendbare woning	376
D. Personen met een wettelijke machtiging om het ziekenhuis te betreden	378
1. Huiszoekingen	378
2. Sociale inspectie in ziekenhuizen	379
3. De zorginspectie	381
4. De inspecteurs van het RIZIV	382
5. Andere bijzondere wetgeving	383
E. Personen die geen wettelijke machtiging hebben om het ziekenhuis te betreden	384
1. Algemeen	384
2. Personen die het ziekenhuis betreden op uitdrukkelijk verzoek van de patiënt	384
3. Personen van wie de patiënt uitdrukkelijk aangeeft dat hij deze niet wenst te zien	385
4. Wilsonbekwame patiënten	385
5. Toegang tot het ziekenhuis met uitdrukkelijke toestemming van het ziekenhuis zelf	386
6. Personen die een gevaar vormen voor de personeelsleden en patiënten van het ziekenhuis	387
7. Toegang tot het ziekenhuis voor gerechtsdeurwaarders, op verzoek van derden	387
8. Derden die noch toestemming hebben van de patiënt, noch van het ziekenhuis	388
F. Het toelaten van huisdieren in ziekenhuizen	388
1. De toegang van assistentiehonden tot ziekenhuizen	388
2. De toegang van huisdieren tot ziekenhuizen	390
G. De regeling van de toegang tot het ziekenhuis in een huishoudelijk reglement	391
Afdeling 2. Ouderenzorg	392
§ 1. Toepasselijke wetgeving	392
§ 2. Soorten voorzieningen	393
A. Thuiszorgvoorzieningen	393
1. De dienst voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg	394
2. De dienst voor logistieke hulp	395
3. De dienst voor oppashulp	395
4. De dienst voor thuisverpleging	395
5. De dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds	396
6. Het lokaal en regionaal dienstencentrum	396
B. Semiresidentiële zorg	397
1. Het centrum voor kortverblijf	397
2. Het centrum voor herstelverblijf	398
3. Het dagverzorgingscentrum	399
4. De dienst voor gastopvang	399

C. Residentiële zorg	400
1. Het woonzorgcentrum	400
2. De groep van assistentiewoningen	402
D. Woonzorgnetwerk	403
§ 3. Bevoegdheid	404
§ 4. Erkenning	404
§ 5. Financiering	405
Afdeling 3. Instellingen in de palliatieve zorg	406
§ 1. Overkoepelende organisatie	406
A. Palliatief samenwerkingsverband	406
B. Federaties voor palliatieve zorg	409
§ 2. Palliatieve thuiszorg: multidisciplinaire begeleidingsequipes	409
§ 3. Palliatieve zorg in thuisvervangende milieus	412
A. Palliatieve dagcentra	412
B. Palliatieve functie in rustoorden voor bejaarden, rust- en verzorgings- tehuizen en woonzorgcentra	413
§ 4. Palliatieve zorg in ziekenhuizen	415
A. Palliatieve zorgseenheden (Sp-dienst)	416
B. Palliatieve functie in ziekenhuizen	416
Afdeling 4. Instellingen in de geestelijke gezondheidszorg	418
§ 1. Begripsomschrijving	418
§ 2. Soorten	419
A. Residentieel	419
1. Psychiatrische ziekenhuizen	419
2. Psychiatrische afdelingen in algemene ziekenhuizen	420
3. Psychiatrische verzorgingstehuizen	420
4. Initiatieven van beschut wonen	421
5. Psychiatrische gezinsverpleging	423
B. Ambulant	424
1. Centra voor geestelijke gezondheidszorg	424
2. Centra voor readaptatie en psychosociale re-integratie	427
C. Samenwerkingsverbanden	428
§ 3. Bevoegdheid	429
A. De algemene en psychiatrische ziekenhuizen	429
B. Andere instellingen voor geestelijke gezondheidszorg	429
Afdeling 5. Instellingen in de jeugdgezondheidszorg	430
§ 1. Begripsomschrijving	430
§ 2. Bevoegdheid	431
§ 3. Kind en Gezin	431
A. Kerntaken	432
1. Kinderopvang	432
2. Preventieve gezinsondersteuning	434
B. Basiszorgaanbod	435
C. Specifiek zorgaanbod	436

1. INLOOP-teams	436
2. Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning	436
3. Dienst voor pleegzorg	437
4. De opvoedingswinkels	437
5. Expertisecentra kraamzorg	438
6. Vertrouwenscentra kindermishandeling	438
7. Het Vlaams expertisecentrum opvoedingsondersteuning	438
D. Financiering	438
§ 4. Centra voor leerlingenbegeleiding	439
A. Doelgroep	439
B. Opdracht	439
C. Manier van werken	440
§ 5. Centra voor integrale gezinszorg	442
§ 6. Centra voor opsporing van aangeboren metabolische afwijkingen	443
Afdeling 6. Dringende medische hulp	443
§ 1. Wet Dringende Geneeskundige Hulpverlening	443
A. Toepassingsgebied	444
B. Provinciale commissie voor dringende geneeskundige hulpverlening	446
C. De Nationale Raad voor dringende geneeskundige hulpverlening	448
D. Fonds voor dringende geneeskundige hulpverlening	449
E. Eenvormig opropstelsel	452
1. Organisatie, taken en aansprakelijkheid	452
2. Geheimhouding van gegevens	457
F. Cel dispatching dringende geneeskundige hulpverlening	459
§ 2. Bijzondere erkenningsregels	461
A. Artsen	462
B. Verpleegkundigen	462
C. Ambulanciers en ambulancediensten	463
1. Specifieke erkenningsregels	463
2. Taken en aansprakelijkheid	464
D. Functies	472
§ 3. Veiligheidswetgeving	472
§ 4. Wachtdiensten	475
§ 5. Onbeperkt recht op dringende medische hulpverlening?	478
A. OCMW-wet	479
1. Illegale vreemdeling	479
2. Dringende medische hulp	483
3. Grondwettig?	485
4. Geheimhouding van gegevens	488
B. Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens	488
C. Artikel 422 <i>bis</i> Sw.	490
Afdeling 7. Preventie: profylaxe van besmettelijke ziekten, dwangbehandeling en afzondering	491
§ 1. Inleiding	491

§ 2. Het wetgevend kader: de aangifte, de mogelijke maatregelen, de sancties en de geneeskundige commissies.	492
A. Federaal	492
1. Te melden ziekten	493
2. Aangifte.	496
3. Maatregelen	498
4. Sancties	502
B. Vlaamse Gemeenschap	502
1. Te melden ziekten	504
2. Aangifte.	505
3. Maatregelen	506
4. Sancties	508
C. Tweektalig gebied Brussel-Hoofdstad.	509
1. Te melden ziekten	509
2. Aangifte.	510
3. Maatregelen	511
4. Sancties	512
D. De provinciale geneeskundige commissies	512
§ 3. Verhouding meldingsplicht tot beroepsgeheim.	513
§ 4. Dwangbehandeling, afzondering en het EVRM.	514
A. Dwangbehandeling	514
1. Artikel 3 EVRM.	514
2. Artikel 8 EVRM.	517
a. Legaliteit	518
b. Legitimiteit	520
c. Proportionaliteit	521
B. Afzondering	523
1. Artikel 3 EVRM.	523
2. Artikel 5, § 1, e EVRM	524
a. Vrijheidsberoving	524
b. Uitzondering: ‘op rechtmatige wijze’ en ‘langs wettelijke weg’ afzonderen van mensen die lijden aan een besmettelijke ziekte	525
c. Waarborgen	526
3. Artikel 8 EVRM.	529
§ 5. Een specifieke toepassing: hiv en aids.	530
A. Enkele wetgevende initiatieven, geen wetgevend kader	530
B. Bestaat er een meldingsplicht?	531
C. Geen meldingsplicht, toch statistische gegevens	532

Hoofdstuk IV.

De Orde van geneesheren	535
--	------------

Afdeling 1. Historiek.	535
Afdeling 2. Statuut en lidmaatschap.	536

§ 1. Statuut van de Orde van geneesheren	536
§ 2. Lidmaatschap van de Orde van geneesheren	537
A. Verplichte inschrijving op de lijst	537
B. Uitzonderingen op de verplichte inschrijving	539
C. Weigering, herinschrijving en weglating	540
D. Verplicht lidmaatschap en vrijheid van vereniging	541
E. Bijdrageverplichting	542
Afdeling 3. Structuur en werking van de Orde van geneesheren	543
§ 1. De Nationale Raad	543
A. Samenstelling	543
B. Bevoegdheden	544
§ 2. De raden van beroep	545
A. Samenstelling	545
B. Bevoegdheden	546
§ 3. De provinciale raden	547
A. Samenstelling	547
B. Bevoegdheden	548
Afdeling 4. De deontologische normering	550
§ 1. De Code van geneeskundige plichtenleer	550
A. Grondslag	550
B. Gebrek aan bindende kracht	551
C. De deontologische regel als bron van autonoom recht	552
§ 2. De adviezen	555
A. Grondslag	555
B. Kritiek	555
§ 3. De preventieve maatregelen	557
A. Grondslag	557
B. Kritiek	558
Afdeling 5. Het tuchtrecht	559
§ 1. Omschrijving van het tuchtrecht	559
A. Finaliteit van het tuchtrecht	559
B. Omschrijving van de tuchtrechtelijke opdracht	562
§ 2. Tuchtrecht versus strafrecht	564
A. Andere finaliteit	564
B. <i>Nullum crimen sine lege</i>	564
C. <i>Nulla poena sine lege</i>	565
D. Andere verschillen	566
§ 3. Tuchtrechtelijk strafbare feiten	566
A. Algemene beschrijving van de tuchtvergrijpen	566
B. Wettelijk omschreven tuchtmisdrijven	568
C. De tekortkoming volstaat	569
§ 4. Tucht sancties	569
A. Opsomming van de sancties	569
B. Strafmaat	570

C. Gevolgen van de sanctie	571
D. Extraterritoriale werking	572
§ 5. De tuchtprocedure en de rechten van verdediging	573
A. De toepassing van artikel 6 EVRM in de tuchtprocedure	573
B. Onafhankelijke instantie	576
C. Openbaarheid	579
D. Behandeling binnen een redelijke termijn	580
E. Eerlijke behandeling van de zaak	582
§ 6. Verloop van de tuchtprocedure	583
A. Inleiding van de procedure en het onderzoek	583
B. Zwijgrecht versus medewerkingsplicht	584
C. Bijstand en/of vertegenwoordiging door een verdediger naar keuze ...	586
D. Behandeling van het dossier	588
E. Rol van de klager	590
§ 7. Rechtsmiddelen	590
A. Verzet	590
B. Hoger beroep	591
C. Voorziening in cassatie	592
Afdeling 6. De toekomst van de Orde	594
§ 1. De Orde in vraag gesteld	594
§ 2. Voorstellen tot hervorming	596

Hoofdstuk V.

De Orde der apothekers	599
-------------------------------------	------------

Afdeling 1. Inleiding	599
Afdeling 2. De inrichting	600
§ 1. De Orde	600
§ 2. De provinciale raad	600
§ 3. De raad van beroep	601
§ 4. De Nationale Raad	601
Afdeling 3. Bevoegdheid	602
§ 1. Algemene bevoegdheid	602
§ 2. Opmaken van de code	603
§ 3. Geen bevoegdheid om in rechte te treden in het belang van zieken	606
Afdeling 4. De werking	606
§ 1. Het verloop van de procedure	606
A. Algemeen	606
B. Eerste aanleg	606
C. Hoger beroep	608
D. Voorziening in cassatie	610
§ 2. Tenuitvoerlegging	610
§ 3. Zwijgrecht	611
§ 4. Bijstand van een advocaat	612
§ 5. Redelijke termijn	614

Hoofdstuk VI.

De provinciale geneeskundige commissies	615
Afdeling 1. Inleiding	615
Afdeling 2. Opdrachten	616
§ 1. Algemene opdrachten	616
§ 2. Bijzondere opdrachten	617
A. Het toezicht op de beroepsbeoefenaars	617
B. De intrekking van het visum	618
C. Spoedeisende schorsingsprocedure	620
D. De geneeskundige commissie als tuchtorgaan	621
Afdeling 3. De procedures	622
§ 1. Algemeen	622
§ 2. De intrekking van het visum wegens strafrechtelijke veroordeling	623
§ 3. De intrekking van het visum wegens fysieke of psychische ongeschiktheid	624
Afdeling 4. De rechtsmiddelen	626
§ 1. Verzet	626
§ 2. Hoger beroep	627

DEEL II.

DE BEROEPSBEOEFENAAR IN DE GEZONDHEIDSZORG

Hoofdstuk I.

De arts	631
Afdeling 1. Toegang en uitoefeningsvoorwaarden	631
§ 1. Het diploma	631
A. De academische graad van arts / master in de geneeskunde	631
B. Vrijstelling van het diploma	632
C. Gelijktelling van buitenlandse diploma's op grond van gelijkwaardigheid	634
1. Grondslag	634
2. Europees regime voor Europese diploma's	636
a. Vrijheid van dienstverrichting	636
1° Inhoud van de vrijheid	636
2° Beperkingen aan de vrijheid	637
b. Vrijheid van vestiging	639
1° Inhoud van de vrijheid	639
2° Beperkingen aan de vrijheid	641
3. Het Belgische regime voor niet-Europese diploma's	643
§ 2. Het visum	644
A. Finaliteit en inhoud van de visumplicht	644
B. Visum bij verplaatsing van de activiteit	646
C. Visum bij meerdere vestigingsplaatsen	647

D. Vrijstelling van de visumplicht	647
E. Bevoegdheid van de provinciale geneeskundige commissie.	647
F. Intrekking van het visum	648
G. Schorsing van het visum.	649
H. Gevolgen van de intrekking	650
I. Visum onder beperkende voorwaarden.	651
§ 3. De inschrijving op de lijst van de Orde van geneesheren	652
A. Verplichting tot inschrijving	652
B. Weigering of uitstel van de inschrijving	654
C. Weglating van de lijst	655
D. Herinschrijving	656
§ 4. De erkende specialismen.	656
Afdeling 2. Het misdrijf van onwettige uitoefening van de geneeskunde	661
§ 1. Opzet van de strafbaarstelling en structuur van het misdrijf.	661
§ 2. Het materieel toepassingsgebied van het misdrijf.	662
A. Artsen.	662
1. Omschrijving	662
2. Preventie	663
3. Diagnose	663
4. Therapie.	664
5. Overige voorbehouden handelingen	664
B. Tandartsen	665
C. Apothekers	666
D. Vroedvrouwen	667
E. Verpleegkundigen	668
F. Kinesitherapeuten	670
G. Klinische psychologen en klinische orthopedagogen	671
H. Beoefenaars van een ‘niet-conventionele praktijk’	672
I. Opticiens	673
§ 3. Elementen gemeen aan alle beroepsgroepen	674
A. Het personeel toepassingsgebied: de ‘onbevoegde’ persoon	674
1. Situering	674
2. Diploma.	675
3. Visumplicht en inschrijving op de lijst	676
4. De disciplinaire onbevoegdheid	677
B. Gewoonlijk	677
1. Principe.	677
2. Uitzonderingen	678
§ 4. Het verbod tot naamlening en delegatie.	679
§ 5. Strafbaarstelling en burgerlijke gevolgen	680
Afdeling 3. Professionele samenwerkingsverbanden tussen artsen	681
§ 1. Inleiding	681
§ 2. De beperkte aansprakelijkheid.	683
A. De oorsprong van de uitsluiting van de beperkte aansprakelijkheid	683

B. De aansprakelijkheidsbeperking voor andere vrije beroepen	684
C. De aansprakelijkheidsbeperking voor artsen is verboden	686
§ 3. De samenwerkingsopties in functie van het doel van die samenwerking.	686
A. Het doel van de samenwerking	686
B. De middelensamenwerking	688
C. De professionele samenwerking	689
§ 4. De samenwerkingsopties in functie van de gekozen rechtsvorm.	694
A. De maatschap	694
B. De vennootschap onder firma	696
C. De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid.	696
D. De coöperatieve vennootschap	697
§ 5. De interdisciplinaire en interprofessionele samenwerking.	697
A. Wettelijke beperkingen	698
B. Deontologische beperkingen	701
C. Voorbij de beperkingen	702
§ 6. Samenwerkingsverbanden en de Orde van geneesheren.	704
A. De principiële toelaatbaarheid van samenwerkingsverbanden	704
B. De associatie	705
C. De professionele vennootschap	706
D. De deontologische beperking op de instap- en uitstapregelingen.	708
E. De schenking van de naakte eigendom van aandelen	710
Afdeling 4. Juridisch statuut van artsen met een niet-curatieve opdracht	711
§ 1. Algemeen	711
§ 2. Diplomavereiste	712
§ 3. Toepassing van de Wet Uitoefening Gezondheidszorgberoepen.	713
§ 4. Toepassing van de Wet Patiëntenrechten.	715
A. Algemeen.	715
B. Uitzonderingen.	716
1. Algemene uitzonderingsmogelijkheid.	716
2. Onverenigbaarheden en toepassingsproblemen.	716
a. Het recht op kwaliteitsvolle dienstverstrekking.	717
b. Het recht op vrije keuze	717
c. Recht op informatie.	718
d. Recht op toestemming	718
e. Recht op (inzage in en afschrift van) een dossier.	719
f. Recht op klachtenbemiddeling	720
Afdeling 5. De arbeidsarts	721
§ 1. Algemeen	721
§ 2. Onderscheid met selectiegeneeskunde en controlegeneeskunde.	722
§ 3. Exclusiviteit of ‘monopolie’.	723
§ 4. Verschillende onderzoeksmomenten	724
§ 5. Uitoefeningsvoorwaarden en onafhankelijkheid	725
§ 6. Uitvoering van de taak – Onderzoeken	725
§ 7. Relatie met de onderzochte persoon	726

§ 8. Beslissingen en motivering	727
Afdeling 6. De controlearts	729
§ 1. Taak van de controlearts	729
A. Overzicht	729
B. Controle van de arbeidsongeschiktheid	729
C. Controle van de waarschijnlijke duur van de arbeidsongeschiktheid en retroactieve beoordeling	730
D. Controle van de “andere medische gegevens”	731
§ 2. Uitoefeningsvoorwaarden	732
§ 3. Onafhankelijkheid	732
A. Onafhankelijkheidsverklaring	732
B. Uitoefeningsvoorwaarden	733
C. Opvolgingscommissie	733
§ 4. Onderzoek	734
A. Algemeen	734
B. Aanwezigheid van vertrouwenspersoon	734
§ 5. Relatie met de gecontroleerde werknemer	735
§ 6. Relatie met de behandelende arts	736
§ 7. Relatie met de werkgever en de controlemaatschappij	737
§ 8. Geschillenregeling	737
Afdeling 7. De ziekenfondsarts	737
§ 1. Opdracht en statuut	737
§ 2. Onderzoeksbevoegdheden	741
§ 3. Beslissingen van de ziekenfondsarts	742
A. Beslissing over de primaire arbeidsongeschiktheid	742
B. Controle op het voortduren van de arbeidsongeschiktheid	743
C. Andere beslissingen	743
Afdeling 8. De verzekeringsarts	743
§ 1. Algemeen	743
§ 2. Uitoefeningsvoorwaarden	744
§ 3. Onderzoeken	744
§ 4. Mededeling van onderzoeksgegevens	745
Hoofdstuk II.	
De apotheker	747
Afdeling 1. Inleiding	747
Afdeling 2. De voorwaarden om het beroep uit te oefenen	747
Afdeling 3. De taken, plichten en bevoegdheden van de apotheker	750
§ 1. Het ter hand stellen van geneesmiddelen en magistrale en officinale bereidingen	750
§ 2. Het aanbieden van farmaceutische zorg	751
§ 3. Na te leven verplichtingen	753
A. Algemeen	753
B. Continuïteit van de zorg	754

C. De toegankelijkheid van de apotheek.....	754
D. De uitrusting van de apotheek en het beheer van niet af te leveren producten	755
Afdeling 4. De verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de apotheker	756
Afdeling 5. De voor het publiek opengestelde apotheek	757
§ 1. De vestiging.....	757
A. Historiek	757
B. De vergunning	758
C. De registratie.....	759
D. De vestigingscommissie	760
E. De aanvraagprocedure	761
F. De voorwaarden voor de opening van een nieuwe of de over- brenging van een bestaande apotheek	767
1. <i>Ratio legis</i> van de spreidingscriteria.....	767
2. Algemeen spreidingscriterium	768
3. Bijzondere spreidingscriteria voor de opening van een nieuwe apotheek	769
4. Bijzondere spreidingscriteria voor de overbrenging van een bestaande apotheek	773
5. Bijkomende voorwaarden	774
6. Het moratorium.....	774
G. De voorwaarden voor de fusie van twee of meer apotheken	775
§ 2. De overdracht	776
§ 3. De sluiting	778
Afdeling 6. De ziekenhuisapotheek	779
Hoofdstuk III.	
De tandarts	783
Afdeling 1. De beroepsopleiding tandheelkunde binnen de Europese Unie.....	783
§ 1. De Europese Richtlijn 78/687/EEG	783
§ 2. De implementatie van Richtlijn 78/687/EEG in België.....	784
Afdeling 2. De diplomavereisten en het visum voor de uitoefening van de tandheelkunde in België	785
Afdeling 3. De bijzondere beroepstitels	786
§ 1. Algemeen	786
§ 2. De algemeen tandarts	787
A. Het werkterrein en de bevoegdheid	787
B. Het verkrijgen en behouden van de erkenning als algemeen tandarts ...	788
C. Associaties tussen tandartsen	789
§ 3. De tandartsen-specialisten in de orthodontie.....	789
A. Het werkterrein en de bevoegdheid	789
B. Het verkrijgen en behouden van de erkenning.....	789
§ 4. De tandartsen-specialisten in de parodontologie	790
A. Het werkterrein en de bevoegdheid	790

B. Het verkrijgen en behouden van de erkenning	791
Afdeling 4. De dentaaltechnicus	792
Afdeling 5. Het voorbehouden beroepsdomein van de tandarts	793
§ 1. De rechtsverhouding van artsen ten aanzien van tandartsen	793
§ 2. Is het bleken van tanden een tandheelkundige bewerking?	796
§ 3. Verplichtingen voor tandartsen in de Wet Uitoefening Gezondheids- zorgberoepen	798
A. Algemeen	798
B. De continuïteit van de zorgen	798
C. De wachtdienst	799
1. De organisatie van de wachtdienst	799
2. De deelname aan de wachtdienst	799
D. De meldingsplicht aan een opvolgende collega-tandarts	800
E. Het verbod van ereloonverdeling (dichotomie)	800
F. Verbod van naamlening	802
§ 4. Rechten van tandartsen op grond van de Wet Uitoefening Gezondheids- zorgberoepen	802
A. Het recht op een honorarium	802
B. Het recht op diagnostische en therapeutische vrijheid	803
Afdeling 6. Het onwettig uitoefenen van de tandheelkunde	804
§ 1. Huidige wetgeving en stand van de (vaste) rechtspraak	804
§ 2. Sancties	805
Hoofdstuk IV.	
De kinesitherapeut	807
Afdeling 1. Het juridisch statuut: algemeen	807
§ 1. De wet van 6 april 1995	807
§ 2. De <i>ratio legis</i> van de Kinesitherapiewet	808
Afdeling 2. Toepasselijke bepalingen van de Wet Uitoefening Gezondheids- zorgberoepen	809
§ 1. Continuïteit van de zorgen	810
§ 2. Organiseren van een wachtdienst	810
§ 3. Mededelingsplicht aan een opvolgende collega-kinesitherapeut	811
§ 4. Verbod van ereloonverdeling (dichotomie)	812
§ 5. Verbod van naamlening	813
§ 6. Verbod van aanmatiging van titel	815
§ 7. Niet toepasselijke bepalingen Wet Uitoefening Gezondheidszorg- beroepen	815
Afdeling 3. De rechtspositie van de kinesitherapeut t.o.v. de arts	816
§ 1. Het kinesitherapeutische beroepsveld	816
§ 2. Het voorschrift door een arts	818
Afdeling 4. De rechtspositie van de kinesitherapeut t.o.v. de paramedicus	818
§ 1. Bepalingen van het paramedisch beroep door de uitoefening van de kinesitherapie	818

§ 2. Overlappingsen tussen paramedische en kinesitherapeutische prestaties	819
A. Toevertrouwde handelingen	819
B. Technische hulpprestaties	820
Afdeling 5. De erkenning als kinesitherapeut	821
Hoofdstuk V.	
Het verpleegkundig beroep	823
Afdeling 1. Het verpleegkundig beroep ten overstaan van andere zorgondersteunende beroepen	823
Afdeling 2. Toegang tot het verpleegkundig beroep	825
§ 1. Visum	825
§ 2. Erkenning en beroepstitel	827
§ 3. Bijzondere beroepstitels en beroepsbekwaamheden	828
§ 4. Beroepsbescherming en titelbescherming	831
A. Beroepsbescherming: onwettige uitoefening van de verpleegkunde	832
B. Titelbescherming	833
Afdeling 3. Verpleegkundige bevoegdheden	833
§ 1. Verpleegkundige activiteiten	833
A. Het verpleegkundig 'ABC'	833
B. Technische verpleegkundige verstrekkingen	836
C. Toevertrouwde geneeskundige handelingen	836
D. Verpleegkundige activiteiten en aansprakelijkheden	838
§ 2. Verpleegplannen, procedures, staande orders en medische voorschriften	839
A. Verpleegplannen en procedures	839
B. Het medisch voorschrift en het staand order	840
§ 3. Andere beoefenaars van de verpleegkunde	841
§ 4. Het verpleegkundig dossier	843
Afdeling 4. Verpleegkundige commissies en raden	844
Afdeling 5. De zorgkundige	846
§ 1. Situering	846
§ 2. Toegang tot het beroep van zorgkundige	846
§ 3. Beroepsuitoefening: wettelijke bevoegdheden	849
A. Verpleegkundige activiteiten die de zorgkundige mag uitoefenen	850
B. Voorwaarden waaronder de zorgkundige verpleegkundige activiteiten mag uitoefenen	851
1. Delegatie door een verpleegkundige	851
2. Gestructureerde equipe	852
Hoofdstuk VI.	
De vroedvrouw	855
Afdeling 1. De toegang tot het beroep van vroedvrouw	855
§ 1. Visum	855
§ 2. Erkenning	856

§ 3. Registratie	857
§ 4. De vroedvrouw als beoefenaar van de verpleegkunde	857
Afdeling 2. Wettelijke bevoegdheden van de vroedvrouw	857
§ 1. Het beroep van vroedvrouw	857
§ 2. Het koninklijk besluit betreffende de beroepsuitoefening van de vroedvrouw	860
A. Algemene verplichtingen en bevoegdheden	860
B. Bevoegdheden in het kader van de opvolging van de zwangerschap	861
C. Bevoegdheden tijdens de bevalling	862
1. Basisprincipes	862
2. Bevoegdheidsoverschrijdingen	863
§ 3. Het verloskundig dossier of zwangerschapsdossier	864

Hoofdstuk VII.

De paramedische beroepen .....

Afdeling 1. De toegang tot het paramedisch beroep	868
§ 1. Visum	868
§ 2. Erkenning en beroepstitel	869
§ 3. Erkenningsprocedure	870
§ 4. Registratie	873
Afdeling 2. Wettelijke bevoegdheden van paramedici	873
§ 1. Het paramedisch beroep en de uitoefening van de geneeskunde	873
§ 2. Het paramedisch beroep in de klinische biologie en artsenijsbereidkunde ..	874
§ 3. De Technische Commissie voor Paramedische Beroepen	876

Hoofdstuk VIII.

De klinisch psychologen en klinisch orthopedagogen .....

Afdeling 1. De toegang tot het beroep van klinisch psycholoog en klinisch orthopedagoog	878
§ 1. Visum	878
§ 2. Erkenning en beroepstitel	878
§ 3. Beroepsbescherming	879
Afdeling 2. Wettelijke bevoegdheden van klinische psychologen en klinische orthopedagogen	879
§ 1. Klinisch psycholoog	879
§ 2. Klinisch orthopedagoog	880

Hoofdstuk IX.

De psychotherapie .....

Afdeling 1. De toegang tot het beroep van psychotherapeut	882
§ 1. Visum	882
§ 2. Machtiging	882

§ 3. Registratie	883
§ 4. Beroepsbescherming	883
Afdeling 2. Wettelijke bevoegdheden van de psychotherapeut	883
§ 1. Basisbevoegdheid	883
§ 2. Referentiekaders	884
§ 3. Patiëntendossier	884
§ 4. Code	884
Hoofdstuk X.	
De beoefenaars van niet-conventionele behandelwijzen	885
Afdeling 1. Begripsomschrijving	885
Afdeling 2. Het wettelijke kader	886
§ 1. De huidige situatie	886
§ 2. Aanleiding en doel van de wet niet-conventionele praktijken	886
§ 3. Organisatie	888
A. De Wet Niet-Conventionele Praktijken en de Wet Uitoefening Gezondheidszorgberoepen	888
B. De paritaire commissie niet-conventionele praktijken	889
C. De kamers niet-conventionele praktijken	890
§ 4. Registratie	892
A. Drie registratiefases	892
B. Rechtshandhaving	895
§ 5. Plichten van beroepsbeoefenaars van niet-conventionele geneeskunde	896
A. De plicht om een recente diagnose op te vragen bij een arts	897
1. Principe	897
2. Uitzondering	898
B. De plicht om een kwaliteitsvolle dienstverstrekking te verlenen: de aansprakelijkheid van de beroepsbeoefenaar van niet- conventionele praktijken	899
1. De beroepsbeoefenaar van niet-conventionele praktijken is een arts	899
2. De beroepsbeoefenaar van niet-conventionele praktijken is geen arts	900
3. Eigen fout van de patiënt?	902
C. De plicht om te voorkomen dat de patiënt een conventionele behandeling zou worden ontzegd	903
D. De plicht tot informatieverstrekking t.o.v. de patiënt en het verkrijgen van een informed consent	904
E. De zwijgplicht	905
F. De plicht tot informatieverstrekking t.o.v. andere beroepsbeoefenaars	906
G. De plichten rond het patiëntendossier	906

DEEL III.
PRODUCTEN IN DE GEZONDHEIDSZORG

Hoofdstuk I.

Geneesmiddelen	911
Afdeling 1. Het begrip geneesmiddel	912
§ 1. Het presentatiecriterium	913
§ 2. Het functiecriterium	915
§ 3. De grijze zone	917
Afdeling 2. Vergunning voor het in de handel brengen van geneesmiddelen.	920
§ 1. Inleiding	920
§ 2. Algemene procedures	921
A. De nationale procedure	921
B. De gedecentraliseerde en de wederzijdse erkenningsprocedure	922
1. De gedecentraliseerde procedure	923
2. De wederzijdse erkenningsprocedure	925
C. De centrale procedure	925
§ 3. Verkorte procedures	926
§ 4. Procedures voor bijzondere geneesmiddelen	929
A. Algemeen	929
B. Homeopathische geneesmiddelen	930
C. Traditionele kruidengeneesmiddelen	931
§ 5. Uitzonderingen op het verkrijgen van een vergunning voor het in de handel brengen	932
A. Algemeen	932
B. Schrijvende gevallen en medische noodprogramma's	932
C. De parallelinvoer van geneesmiddelen	934
Afdeling 3. Prijsbepaling en terugbetaling van geneesmiddelen	935
§ 1. Vaststelling van de prijs van een geneesmiddel	936
A. Originele geneesmiddelen	937
1. Niet terugbetaalbare geneesmiddelen	937
2. Terugbetaalbare geneesmiddelen	939
B. Generische geneesmiddelen en geneesmiddelen vergund op basis van gepubliceerde wetenschappelijke literatuur	940
§ 2. De terugbetaling van geneesmiddelen	940
A. Het systeem	940
B. Opname van farmaceutische specialiteiten op de lijst	944
C. Wijziging van de lijst	947
D. Schraping uit de lijst	949
E. Herziening van de inschrijving van specialiteiten	949
1. Individuele herziening	950
2. Groepsgewijze herziening	951
F. Overeenkomsten over de terugbetaalbaarheid	954
G. Het Bijzonder Solidariteitsfonds	955

Afdeling 4. Vervaardiging en distributie van geneesmiddelen	957
§ 1. Vergunning voor de vervaardiging, invoer en uitvoer van geneesmiddelen.	957
§ 2. Vergunning voor de groothandel in geneesmiddelen	958
Afdeling 5. Promotie van geneesmiddelen	959
§ 1. Afbakening van het begrip reclame.	959
§ 2. Algemene regels inzake geneesmiddelenreclame	963
§ 3. Publieksreclame	965
§ 4. Reclame gericht op beroepsbeoefenaars uit de gezondheidssector	967
§ 5. Sanctiëring	969
Hoofdstuk II.	
Bloed en bloedderivaten	973
Afdeling 1. Medische inleiding: volbloed en bloedderivaten	973
Afdeling 2. Juridisch kader	975
§ 1. Bloed en labiele bloedderivaten	975
§ 2. Stabiele bloedderivaten	976
§ 3. Bloed voor onderzoek en stamcellen.	977
Afdeling 3. Voorwaarden voor de afname van bloed	978
§ 1. Bloed afnemen: hoe, wie en waar?	979
§ 2. Toestemming en vrije wil	981
§ 3. Anonimiteit van de donor.	985
§ 4. Medische gesteldheid van de donor.	987
§ 5. Hoeveelheid afgenomen bloed	992
Afdeling 4. Commerciële aspecten uitgesloten.	993
Afdeling 5. Na de afname	996
§ 1. Bewaring	996
§ 2. Toediening	997
Hoofdstuk III.	
Medische hulpmiddelen	999
Afdeling 1. Het begrip medisch hulpmiddel.	1000
§ 1. Definitie	1000
§ 2. De grijze zone	1003
Afdeling 2. Het in de handel brengen van medische hulpmiddelen	1005
§ 1. CE-markering	1005
§ 2. Traceerbaarheid	1007
§ 3. Prijsbepaling en terugbetaling.	1008
Afdeling 3. De promotie van medische hulpmiddelen	1010

Hoofdstuk IV.	
Gentechnologie en geavanceerde therapie	1013
Inleiding	1013
Afdeling 1. Definities.	1016
§ 1. Trapsgewijze definitie	1016
A. Producten voor somatische celtherapie	1019
B. Weefselmanipulatieproducten.	1020
C. Producten voor genterapie.	1023
§ 2. Bijzondere gevallen.	1025
A. Gecombineerde geneesmiddelen voor geavanceerde therapie	1026
B. Geneesmiddel op individueel recept.	1027
C. Xenogene weefsels of cellen	1029
§ 3. Bevoegde instellingen – Menselijk lichaamsmateriaal.	1030
Afdeling 2. Wettelijk kader	1032
§ 1. Verordening.	1032
A. Aanpasbaar	1032
B. Comité voor Geavanceerde Therapie	1033
C. Aangepaste vergunningsprocedure	1034
D. <i>Lex specialis</i> voor geneesmiddelen voor geavanceerde therapie.	1036
1. Extra informatie	1037
2. Intensievere geneesmiddelenbewaking	1038
3. Certificeringsprocedure	1042
§ 2. Richtlijn 2001/83/EG op Belgisch niveau	1044
§ 3. Klinische proeven.	1046
§ 4. Richtsnoeren	1047

DEEL IV.

RECHTEN VAN BEOEFENAARS IN DE GEZONDHEIDSZORG

Hoofdstuk I.

Diagnostische en therapeutische vrijheid	1051
Afdeling 1. Inleiding. Diagnostische en therapeutische vrijheid versus professionele autonomie	1051
Afdeling 2. Diagnostische en therapeutische vrijheid.	1053
§ 1. Wet tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.	1053
A. Historisch	1053
B. Artikel 73, § 1 GVU-wet 1994 geanalyseerd	1055
§ 2. Artikel 11 Wet Uitoefening Gezondheidszorgberoepen	1065
A. Artsen, tandartsen en apothekers.	1066
B. Reglementaire beperkingen	1067

C. Vrije keuze van de middelen die aangewend moeten worden	1068
1. Orde van geneesheren en therapeutische vrijheid	1070
a. Ethische comités en therapeutische vrijheid.	1070
b. Voorschrijven van een nog niet geregistreerd geneesmiddel . . .	1070
2. Apotheker	1071
a. Modaliteiten en uitvoeringsmaatregelen volgens welke de apotheker een voorgeschreven farmaceutische specialiteit mag substitueren	1072
b. Artikel 10 van de wet van 17 februari 2012 houdende diverse bepalingen inzake gezondheid	1072
D. De misbruiken van de vrijheid	1073
§ 3. Artikel 144 van de Ziekenhuiswet	1074
§ 4. Misbruik bij het voorschrijven van drugs	1076
§ 5. Geen algemeen rechtsbeginsel	1078
Afdeling 3. Richtlijnen voor kwaliteitsvolle zorg	1079
§ 1. Begripsomschrijving	1080
§ 2. Juridisch statuut van zorgrichtlijnen	1083
§ 3. Zorgrichtlijnen en rechterlijke besluitvorming	1085
Afdeling 4. Gewetensbezwaren	1089
§ 1. Inleiding	1089
§ 2. De arts en artikel 9 EVRM	1090
§ 3. Hypotheses	1091
A. Op vraag van de patiënt	1092
1. Het is de enige beschikbare behandeling en de arts is de enige die deze behandeling kan uitvoeren.	1092
2. Verschillende evenwaardige behandelingen zijn mogelijk, maar de arts is de enige die deze behandelingen kan uitvoeren . . .	1093
3. Het is de enige mogelijke behandeling, maar er zijn verschillende artsen die de behandeling kunnen uitvoeren	1093
4. Verschillende evenwaardige behandelingen zijn mogelijk en verschillende artsen kunnen deze behandelingen uitvoeren.	1094
5. Weigeren of stopzetten van een levensreddende behandeling op verzoek van de patiënt.	1095
B. Op voorstel van de arts	1096
1. Het is de enige beschikbare behandeling en de arts is de enige die deze behandeling kan uitvoeren.	1097
2. Verschillende evenwaardige behandelingen zijn mogelijk, maar de arts is de enige die deze behandelingen kan uitvoeren	1097
3. Het is de enige mogelijke behandeling, maar er zijn verschil- lende artsen die de behandeling kunnen uitvoeren.	1098
4. Verschillende evenwaardige behandelingen zijn mogelijk en verschillende artsen kunnen deze behandelingen uitvoeren.	1098

Hoofdstuk II.

Het recht op een honorarium	1099
Afdeling 1. Het recht op een honorarium	1099
§ 1. Wettelijk principe en aard van het recht.	1099
§ 2. Voorwaarde: het leveren van een geoorloofde en zorgvuldige prestatie	1100
A. Het begrip prestatie en het bewijs ervan	1100
B. Geoorloofde prestaties.	1102
C. Zorgvuldige prestaties.	1103
D. Afspraak tot prestaties: de niet op een afspraak opdagende patiënt	1105
E. Mogelijke afstand van ereloon: de problematiek van prestaties t.a.v. familieleden, collega's en de kosteloze heringreep	1106
1. Honorarium t.a.v. familieleden	1106
2. Honorarium t.a.v. medewerkers, collega's en hun personen ten laste	1109
3. De kosteloze heringreep	1111
F. Het honorarium bij medische experimenten	1111
§ 3. De schuldenaar van het honorarium.	1113
A. De patiënt is meerderjarig, wilsbekwaam of wilsonbekwaam	1113
B. De patiënt is minderjarig, wilsbekwaam of wilsonbekwaam.	1114
C. De patiënt is overleden	1117
D. De derde-betaler.	1120
§ 4. De schuldeiser	1121
A. De arts	1121
B. Het ziekenhuis	1122
Afdeling 2. De bepaling van het honorarium	1122
§ 1. Principe: de vrije bepaling van het honorarium	1122
A. Wettelijk en verbintenisrechtelijk principe	1122
B. De vorm van het honorarium	1123
C. Het voorschot op het honorarium.	1125
§ 2. Beperkingen aan het recht op vrije bepaling van het honorarium.	1127
A. Wettelijke beperkingen	1127
1. GVO-Wet 1994 en Ziekenhuiswet	1127
a. Principe	1127
b. Geconventioneerde artsen	1129
c. Niet-geconventioneerde artsen en de honorariabeperkingen	1131
2. KB vergoeding deskundige in strafzaken	1133
3. KB vergoeding deskundige in sociale zaken.	1134
4. Arbeidsongevallenwet.	1135
B. Statutaire en contractuele beperkingen	1136
C. Beperkingen via controle door de gewone rechter en de tuchtrechter	1137
1. Het belang van de prestatie	1137
2. De faam van de arts.	1138

3. De economische toestand van de patiënt	1139
a. Principe	1139
b. Verhoging honorarium	1139
c. Verlaging van het honorarium	1141
4. Bijzondere eisen en omstandigheden	1142
§ 3. Informatie over het honorarium aan de patiënt	1146
Afdeling 3. Ereloonverdeling, gebruiksvergoeding en onrechtmatige voordelen	1146
§ 1. Het verbod op overeenkomsten over honorariadeling zowel tussen artsen onderling als tussen artsen en derden	1146
A. Het wettelijk verbod op honorariadeling, onrechtmatige “winst of voordeel”	1146
B. Uitzonderingen op het verbod op honorariadeling	1150
1. De gebruiksvergoeding	1150
a. De gebruiksvergoeding t.a.v. het ziekenhuis	1150
b. De gebruiksvergoeding tussen beroepsbeoefenaars	1153
2. De groepsgeneeskunde	1155
§ 2. Het verbod op premies, voordelen en gastvrijheid	1156
A. Probleemstelling en argumenten pro en contra	1156
B. Wetgeving	1158
C. Premies of voordelen van zeer geringe waarde en betreffende de geneeskunde	1161
D. Wetenschappelijke manifestaties	1161
1. Algemeen	1161
2. Wetenschappelijke manifestatie over meerdere opeenvolgende kalenderdagen	1164
E. Billijke vergoeding voor rechtmatig verleende diensten (o.a. klinische proeven)	1165
F. Meldpunt	1166
G. Sancties	1167
Afdeling 4. De verjaring van de vordering tot betaling van het honorarium	1167
§ 1. Artikel 2277 <i>bis</i> BW: verjaring van de vordering tot betaling t.a.v. de patiënt	1167
A. Korte historiek en doel verjaring	1167
B. Huidige regelgeving en principes	1168
§ 2. Verzorgingsverstrekkers, verplegings- en verzorgingsinstellingen en derden	1169
§ 3. Geleverde of gefactureerde geneeskundige verstrekkingen, diensten en goederen, bijkomende kosten	1172
§ 4. Verjaring van de honorariumvordering t.a.v. de patiënt	1175
§ 5. Aard, vertrekpunt, duurtijd, stuiting en schorsing van de verjaring	1176
A. Aard van de verjaring	1176
B. Vertrekpunt en duur van de verjaring	1177
C. Stuiting en schorsing van de verjaring	1178

§ 6. Verjaring van de honorariumvordering van de zorgverlener t.a.v. het ziekenfonds (art. 174 GVVU-Wet 1994)	1180
Afdeling 5. Beslag, overdracht en inpandgeving	1181
§ 1. Beslag op het honorarium	1181
A. Inleiding	1181
B. Het vroegere recht	1181
C. Het huidige recht	1183
§ 2. Inpandgeving en overdracht van de schuldvordering van het ziekenhuis t.a.v. ziekenfondsen.	1186
§ 3. Beslag op de beroepsgoederen van de beroepsbeoefenaar.	1187
Afdeling 6. Schenkingen en testamentaire voordelen aan zorgverleners vanwege patiënten (art. 909 BW)	1188
§ 1. Verbod op aanvaarding voordelen door arts van behandelde en overleden patiënt.	1188
A. Personeel toepassingsgebied.	1189
B. Behandeling tijdens de ziekte waaraan de patiënt is overleden	1193
C. Gift in de loop van de ziekte.	1195
§ 2. Verbod op aanvaarding voordelen door personeel RVT's, ROB's en collectieve woonstructuren voor bejaarden.	1195
A. Principe	1195
B. Rusthuizen, rust- en verzorgingstehuizen en collectieve woonstructuren	1196
C. Beheerders en personeelsleden	1198
D. Werking in de tijd	1200
§ 3. Verbod op aanvaarding voordelen door het verpleegkundige team dat meewerkt aan euthanasie	1200
§ 4. Uitzonderingen op het verbod te ontvangen	1201
Hoofdstuk III.	
Recht op mededinging en het maken van reclame.	1203
Afdeling 1. De toepasselijkheid van het mededingingsrecht in de gezondheidssector	1203
§ 1. Beoefenaars van een vrij beroep.	1203
A. Algemeen.	1203
B. Apothekers	1207
C. Artsen.	1208
D. Tandartsen	1208
§ 2. De Orde van geneesheren en de Orde der apothekers	1208
§ 3. Ziekenhuizen.	1209
§ 4. Ziekenfondsen.	1210
Afdeling 2. Uit het mededingingsrecht voortvloeiende recht om reclame te maken	1211
§ 1. Het recht om reclame te maken	1211
§ 2. Een voorwaardelijk recht om reclame te maken.	1213

A. Algemeen	1213
B. Toegepast op de gezondheidssector	1215
§ 3. Tuchtrechtelijke en wettelijke beperkingen	1217
A. Tuchtrechtelijke beperkingen	1217
1. Algemeen	1217
2. Toepassingen	1219
B. Wettelijke beperkingen	1222
1. Bescherming van de mededinging	1222
2. Misleidende reclame door vrije beroepen	1223
3. Reclame voor geneesmiddelen	1226
4. Reclame voor geneeskundige verstrekkingen	1228
5. Reclame voor esthetische ingrepen	1229
6. Reclame voor tandverzorging	1231
7. Reclame voor bloed en labiele bloederivaten	1235

Hoofdstuk IV.

Het recht van de beroepsbeoefenaar op medewerking van de patiënt / de eigen fout van de patiënt	1237
--	-------------

Afdeling 1. Wettelijke basis medewerkingsplicht patiënt en doel wetgever	1237
--	------

Afdeling 2. De verschillende medewerkingsplichten / de eigen fout van de patiënt	1239
--	------

§ 1. Algemene beginselen	1239
------------------------------------	------

§ 2. Volledige en juiste informatie van de patiënt.	1240
---	------

A. Beginsel: volledige en juiste informatie	1240
---	------

B. Onderzoeksplicht van de arts	1241
---	------

C. Het opzettelijk verzwijgen van informatie of het verstrekken van verkeerde informatie	1242
--	------

§ 3. Het ondergaan van de behandeling en het naleven van adviezen en instructies	1243
--	------

A. Behandingsweigering tegen de wet in	1243
--	------

B. Behandingsweigering tegen het medisch advies in	1244
--	------

C. Niet-naleving van instructies en afspraken	1246
---	------

§ 4. Zorgvuldig gedrag tijdens de behandeling.	1249
--	------

§ 5. Zich onthouden van onverantwoorde of gevaarlijke ingrepen	1252
--	------

DEEL V.

RECHTSVERHOUDINGEN, AANSPRAKELIJKHEID EN SCHADEVERGOEDING IN DE GEZONDHEIDSZORG

Hoofdstuk I.

Rechtsverhoudingen tussen arts/ziekenhuis en patiënt	1257
---	-------------

Afdeling 1. De contractuele rechtsverhouding tussen arts/ziekenhuis en patiënt	1257
--	------

§ 1. De geneeskundige behandelingsovereenkomst tussen arts en patiënt	1257
---	------

§ 2. De ziekenhuisovereenkomst tussen privéziekenhuis en patiënt.	1258
§ 3. Kenmerken van de geneeskundige behandelings- en ziekenhuisovereenkomst	1259
Afdeling 2. De buitencontractuele rechtsverhouding tussen arts/ziekenhuis en patiënt.	1262
§ 1. Ontstentenis van overeenkomst.	1262
A. De pre- en postcontractuele fase	1262
B. De feitelijke onmogelijkheid te contracteren en het gebrek aan vrije keuze	1263
C. Dwangsituaties	1266
D. Ontstentenis van contracteerbevoegdheid bij de arts-hulpersoon	1267
E. Reglementaire rechtsverhouding met openbare ziekenhuizen	1268
§ 2. Ongeldigheid van de overeenkomst	1269
§ 3. De benadeelde is geen contractpartij	1270
§ 4. De schade vloeit niet voort uit de niet-nakoming van de overeenkomst	1271

Hoofdstuk II.

De aansprakelijkheid van de arts en het ziekenhuis voor eigen gedrag 1273

Afdeling 1. De aard van de verbintenissen van de arts en het ziekenhuis 1273

§ 1. Algemene principes	1273
§ 2. Toepassing op de medische aansprakelijkheid	1276
A. De algemene regel: de inspanningsverbintenis.	1276
B. De uitzondering: de resultaatsverbintenis.	1279
1. De eerbiediging van een welbepaald wettelijk gebod of verbod	1279
2. Resultaatsverbintenis/inspanningsverbintenis voortvloeiend uit de uitdrukkelijke wil van de partijen.	1280
3. Resultaatsverbintenis wegens gebrek aan onzeker karakter van het verbintenisresultaat	1281
a. Principe en toepassingen	1281
b. De sterilisatie: inspanningsverbintenis of resultaatsverbintenis?	1284
c. De esthetische chirurgie: inspanningsverbintenis of resultaatsverbintenis?	1287

Afdeling 2. Aansprakelijkheid van het ziekenhuis voor gebrekkige organisatie . 1288

§ 1. Plicht tot zorgvuldig logement	1289
§ 2. Levering van deugdelijk voedsel	1289
§ 3. Ter beschikking stellen van voldoende en bekwaam personeel	1290
§ 4. Ter beschikking stellen van voldoende en deugdelijke infrastructuur, materiaal en materieel	1293
A. Veiligheid op architecturaal vlak	1293
B. Voldoende en deugdelijk materiaal.	1294
§ 5. Een zorgvuldig hygiënebeleid: de ziekenhuisinfecties.	1296
A. Een zorgvuldig hygiënebeleid	1296
B. De aansprakelijkheid voor ziekenhuisinfecties.	1297

§ 6. Bewakings-, toezichts-, veiligheidsplicht ziekenhuis/rusthuis	1302
§ 7. Een zorgvuldige organisatie: tijdschema, communicatie tussen diensten, verlies patiëntendossier en bewaarneming van goederen van de patiënt . . .	1307
A. De naleving van het tijdschema.	1307
B. Een goede communicatie tussen de ziekenhuisdiensten.	1307
C. Het zorgvuldig bijhouden van het patiëntendossier	1308
D. De zorgvuldige bewaring van goederen van de patiënt.	1308
Afdeling 3. Voorwaarden van de aansprakelijkheid van de arts / het zieken- huis voor medisch handelen	1312
§ 1. De fout	1312
A. De inhoud van het foutbegrip	1312
1. De zorgvuldigheidsmaatstaf is objectief	1313
a. De beoordeling <i>in abstracto</i> (arts binnen en buiten zijn specialisme handelend).	1313
b. De plaats van de behandeling	1315
c. Het tijdstip van de behandeling	1316
1° De al dan niet dringende aard van de behandeling.	1316
2° Het beoordelingstijdstip van de behandeling en de bijscholingsplicht	1317
d. De omstandigheden van de behandeling	1318
e. Uitsluiting van subjectieve elementen: leeftijd, geslacht, ervaring (ASO).	1318
2. De zorgvuldigheidsmaatstaf is normatief.	1321
a. De onder artsen gebruikelijke praktijk en professionele richtlijnen	1321
b. Scholenstrijd.	1324
3. De vereiste mate van schuld.	1326
B. Het bewijs van de medische fout en het deskundigenonderzoek.	1327
1. Het bewijs van de medische fout.	1327
2. Het deskundigenonderzoek.	1330
C. Toepassingen van het foutbegrip op het medisch handelen	1334
1. De diagnose	1334
a. De anamnese en het lichamelijk onderzoek van de patiënt . . .	1334
1° Algemene beginselen	1334
2° De telefonische diagnose en behandeling	1337
3° De zorgvuldigheidsnorm bij een diagnose.	1340
b. Gespecialiseerde diagnosetesten en diagnoseonderzoeken . . .	1343
1° Algemene beginselen	1343
2° Spookziekten	1346
3° Aandacht voor de gehele patiënt.	1346
4° De proportionaliteitsregel	1347
c. Diagnose en aangifte mogelijk misdrijf aan de gerechtelijke overheid.	1348
2. De eigenlijke behandeling	1350

a.	Weigering persoonlijke behandeling/hulpverzuim (art. 422 <i>bis</i> Sw.)	1350
1°	Een in groot gevaar verkerend levend rechtssubject	1351
2°	Kennis en niet willen helpen	1353
3°	Weigeren hulp te verlenen of te verschaffen	1354
b.	Grenzen aan bekwaamheid arts: consult van of verwijzing naar een collega/ziekenhuis	1357
c.	Het aanvatten, overnemen en verderzetten van een behandeling in veilige omstandigheden	1362
1°	Veilige omstandigheden qua personeel	1362
2°	Veilige omstandigheden qua medisch materiaal en materieel	1363
3°	Veilige omstandigheden qua opvolgingsinformatie bij opeenvolgende behandelingen	1363
d.	Een algemene toezichts- en controleplicht	1364
e.	Keuze- en behandelingsfouten	1367
1°	Niet-tijdige, verkeerde of gevaarlijke behandeling	1367
2°	Keuze tussen verschillende behandelingen en kookboek- geneeskunde	1368
3°	Onzorgvuldige uitvoering van een aangewezen behandeling	1370
f.	Aandacht voor de gehele patiënt en de proportionaliteitsregel .	1373
g.	Het voorschrijven en de aflevering van geneesmiddelen	1374
3.	De nazorg	1377
a.	Een algemene toezichtsplicht	1377
b.	Een postinformatieplicht	1381
1°	Informatie over de uitgevoerde behandeling of het onderzoek	1381
2°	Informatie over toekomstige maatregelen	1382
3°	<i>Patient recall</i>	1383
§ 2.	De schade	1384
A.	Algemene principes en bewijs	1384
B.	Specifieke schadeposten bij medische aansprakelijkheid	1385
1.	Schade bij uitvoering door andere dan behandelende arts	1385
2.	Morele schade als gevolg van door een fout noodzakelijke, bijkomende ingrepen	1386
C.	Schade wegens verlies van een kans	1386
1.	Algemeen	1386
2.	Verlies van genezings- en overlevingskansen	1387
3.	Waardebepaling van de verloren kansen	1389
a.	Algemeen	1389
b.	De hoegrootheid van de vergoedbare kans	1391
4.	Verlies van kansen en het strafrecht	1393
D.	Schade wegens de geboorte van een ongewenst of ongepland kind	1394

1. De <i>wrongful-pregnancy</i> -vordering en de <i>wrongful-birth</i> -vordering	1394
a. Probleemstelling en voorbeelden	1394
b. De wettelijke onderhoudsplicht van de ouders	1395
c. Voordeelstoerekening	1396
d. Kosten ingreep, zwangerschap en geboorte	1398
e. Inkomstenverlies en opvoedings-, opleidings- en verhuis-kosten	1398
2. De <i>wrongful-life</i> -vordering	1399
3. De schadebeperkingsplicht	1402
§ 3. Het oorzakelijk verband	1405
A. Algemene principes: de equivalentieeler	1405
B. Het bewijs van het causaal verband	1407
C. De vreemde oorzaak	1410
1. Overmacht en medische risico's	1410
2. Fout van een derde	1414
3. Eigen fout van de patiënt	1416

Hoofdstuk III.

De aansprakelijkheid van de arts en het ziekenhuis voor andermans daad . . . 1417

Afdeling 1. De patiënt contracteert noch met het ziekenhuis noch met de arts . . 1418

§ 1. Toepassingsgebied 1418

§ 2. Korte historiek 1419

§ 3. De buitencontractuele aansprakelijkheid voor en van de beroepsbeoefenaar-aangestelde, werknemer en ambtenaar 1419

A. De aansprakelijkheid van het ziekenhuis-aansteller 1419

1. Algemene principes 1420

2. De arts als aangestelde 1420

3. Criteria: aard van de gezagsuitoefening 1422

a. Vrijheidsbeperking 1422

b. Algemene criteria en niet-limitatieve feitenbeoordeling 1423

B. De aansprakelijkheid van het ziekenhuis-openbare rechtspersoon . . . 1425

C. De persoonlijke aansprakelijkheid van de beroepsbeoefenaar: werknemer of lid van het overheidspersoneel 1428

D. De buitencontractuele aansprakelijkheid van de arts voor ondergeschikten (art. 1384, lid 3 BW) 1430

1. Algemeen 1430

2. De arts-specialist in opleiding (ASO) 1431

3. De stagiair of stagelopende student/gediplomeerde 1435

4. De verpleegkundige 1438

Afdeling 2. De patiënt contracteert enkel met de arts, niet met het ziekenhuis . . 1440

Afdeling 3. De patiënt contracteert enkel met het ziekenhuis, niet met de arts . . 1442

Afdeling 4. De patiënt contracteert zowel met het ziekenhuis als met de arts . . . 1444

§ 1. De contractuele aansprakelijkheid van het ziekenhuis voor hulp- personen	1445
§ 2. De contractuele aansprakelijkheid van de arts-chirurg voor hulp- personen of de aansprakelijkheid van en voor leden van het medisch team	1446
A. De contractuele aansprakelijkheid van de chirurg voor hulppersonen .	1446
B. De contractuele aansprakelijkheid van de chirurg voor fouten van verpleegkundigen	1448
C. De contractuele aansprakelijkheid van teamleden (bv. de anes- thesist) en samenwerking met de chirurg	1449
1. De preoperatieve fase	1450
2. De operatieve fase	1452
3. De postoperatieve fase	1454
4. Samenwerking en meningsverschillen tussen chirurg en anesthesist.	1457
Afdeling 5. De centrale aansprakelijkheid van het ziekenhuis	1458
Afdeling 6. De aansprakelijkheid van en voor ziekenhuisorganen	1461
§ 1. De ziekenhuisbeheerder	1461
§ 2. De ziekenhuisdirecteur	1462
§ 3. De hoofdgeneesheer / medisch directeur	1463
D. De geneesheer-diensthofd	1465
1. Taken	1465
2. Aansprakelijkheid voor gebrekkige organisatie	1466
3. Aansprakelijkheid voor andermans fout en voor gebrekkig toezicht	1468
E. De medische raad	1468
F. Het ethisch comité	1472
Afdeling 7. Aansprakelijkheid bij plaatsvervangng	1473
§ 1. Een overeenkomst tussen patiënt en vervanger	1474
§ 2. Geen overeenkomst tussen patiënt en vervanger	1477
Afdeling 8. Aansprakelijkheid bij consult van een collega-arts	1478
§ 1. Overeenkomst tussen patiënt en consulent	1478
§ 2. Overeenkomst tussen patiënt en behandelende arts	1479
A. Overeenkomst tussen patiënt en arts en tussen patiënt en consulent. . .	1479
B. Overeenkomst tussen patiënt en behandelende arts, niet met arts-consulent.	1481

Hoofdstuk IV.

De aansprakelijkheid van de arts en het ziekenhuis voor schade veroorzaakt door gebrekkige zaken	1485
---	-------------

Inleiding: voorbeelden en afbakening	1485
--	------

Afdeling 1. De contractuele aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken	1487
---	------

§ 1. De toepassing van de algemene contractuele aansprakelijkheidsregels . . .	1487
--	------

§ 2. Een soepele aanvaarding van het foutbewijs	1488
---	------

§ 3. De veiligheidsplicht	1489
A. Principes	1489
B. Toepassing op zaken in de gezondheidszorg	1490
Afdeling 2. De Wet Productenaansprakelijkheid	1493
§ 1. Algemeen	1493
§ 2. Het begrip “gebrekkig product”	1493
§ 3. Het begrip “producent”	1497
§ 4. De begrippen schade en causaal verband	1498
§ 5. De bevrijdingsgronden	1499
Afdeling 3. De buitencontractuele aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken ...	1501
§ 1. Principes	1501
§ 2. Toepassing op zaken in de gezondheidszorg	1501
 Hoofdstuk V.	
De aansprakelijkheid van de tandarts	1505
Afdeling 1. De beroepsuitoefening	1505
Afdeling 2. Aansprakelijkheidsvoorwaarden	1506
§ 1. Principes	1506
§ 2. Tandheilkundig-technische fouten	1506
§ 3. Aansprakelijkheid voor gebrekkig materiaal	1508
§ 4. Geïnformeerde toestemming	1510
A. De diagnose	1510
B. De behandelingsalternatieven	1510
C. Het nut van de behandeling	1510
D. De doeltreffendheid van de behandeling	1511
E. De nadelige gevolgen van de behandeling	1511
F. De kostprijs van de behandeling	1511
G. De risico’s van de behandeling	1512
H. De risico’s van niet-behandeling	1512
 Hoofdstuk VI.	
De aansprakelijkheid van de apotheker	1515
Afdeling 1. De beroepsuitoefening	1515
Afdeling 2. Aansprakelijkheidsvoorwaarden: typologie van fouten	1516
§ 1. De fout of het gebrek in de conceptie/productie van het geneesmiddel ...	1516
§ 2. Fouten in het opstellen, controleren en uitvoeren van het medisch voorschrift	1520
A. De aflevering van een voorschriftplichtig geneesmiddel zonder voorschrift	1520
B. Fouten in de uitvoering van het voorschrift	1521
C. De controle van het voorschrift	1522
§ 3. Informatiefouten	1524

Hoofdstuk VII.

De aansprakelijkheid van de kinesitherapeut 1527

Afdeling 1. De beroepsuitoefening 1527

Afdeling 2. Aansprakelijkheidsvoorwaarden 1527

§ 1. Principes 1527

§ 2. De grenzen van de bevoegdheid. 1528

§ 3. Controleplicht 1529

§ 4. Toezichts- en bijstandsplicht 1529

§ 5. Gebruik van gebrekkig materiaal 1531

Hoofdstuk VIII.

De aansprakelijkheid van de vroedvrouw 1533

Afdeling 1. De beroepsuitoefening 1533

Afdeling 2. Aansprakelijkheidsvoorwaarden 1534

§ 1. Principes 1534

§ 2. Informatieplicht 1535

§ 3. Diagnose en toezicht 1536

§ 4. De plicht een arts te raadplegen of de patiënt door te verwijzen 1538

    A. Tijdige hulp 1538

    B. De hulp van een bekwame persoon 1539

    C. De informatieplicht t.a.v. de arts 1540

§ 5. Fouten tijdens de bevalling 1540

Hoofdstuk IX.

De aansprakelijkheid van de verpleegkundige 1543

Afdeling 1. De beroepsuitoefening 1543

Afdeling 2. Aansprakelijkheidsvoorwaarden 1544

§ 1. Principes 1544

§ 2. Informatieplicht 1545

§ 3. Aansprakelijkheid bij uitvoering van verpleegkundige verstrekkingen 1545

§ 4. Toezichts- en controleplicht 1547

§ 5. De grenzen van de bevoegdheid. 1550

§ 6. Aansprakelijkheid en het verpleegkundig dossier 1551

Hoofdstuk X.

Specifieke verweermiddelen 1553

Afdeling 1. De verjaring van de aansprakelijkheidsvordering 1553

§ 1. Principes 1553

§ 2. De verjaring van de contractuele aansprakelijkheidsvordering
    (art. 2262*bis*, § 1, lid 1 BW) 1553

§ 3. De verjaring van de buitencontractuele aansprakelijkheidsvordering
    (art. 2262*bis*, § 1, lid 2 BW) 1555

A. De relatieve verjaringstermijn van 5 jaar	1555
1. Kennis van de schade	1555
a. Algemeen	1555
b. De afgeleide kennis	1556
c. Kennis van de schade, niet van de omvang van de schade	1558
2. De kennis van de identiteit van de aansprakelijke persoon	1559
a. De begrippen “kennis” en “identiteit”	1559
b. Het begrip “aansprakelijke persoon”	1561
3. Vertrekpunt verjaringstermijn bij schadeverergering	1562
B. De absolute verjaringstermijn van 20 jaar	1563
1. Principe	1563
2. Vertrekpunt: het schadeverwekkend feit	1563
C. Voorbehoud voor de toekomst	1564
D. Stuitings- en schorsingsgronden	1564
1. Stuitingsgronden	1564
a. Grondslag en principe	1564
b. Soorten stuitingsgronden	1565
2. Schorsingsgronden	1565
a. Grondslag en principe	1565
b. Soorten schorsingsgronden	1566
§ 4. De verjaring van de vordering in de Wet Productenaansprakelijkheid	1567
§ 5. De verjaring van de rechtstreekse vordering in de Verzekeringwet	1568
§ 6. De verjaring van de vordering in tussenkomst en vrijwaring	1570
Afdeling 2. Contractuele aansprakelijkheidsregelingen	1572
§ 1. De kennis en aanvaarding	1572
§ 2. De geoorloofdheid van het beding	1574
Hoofdstuk XI.	
De Wet Medische Ongevallen	1579
Afdeling 1. De uitgangspunten en doelstellingen van de wet	1579
§ 1. De oprichting van een Fonds Medische Ongevallen	1579
§ 2. Een minnelijke, kosteloze, snelle en eenvoudige procedure	1579
§ 3. Een subjectief recht op schadevergoeding bij een medisch ongeval zonder aansprakelijkheid	1580
§ 4. De preventie van ongevallen	1580
§ 5. Het tweesporensysteem	1581
§ 6. Behoud van het gemene aansprakelijkheidsrecht en subrogatie zieken- fonds	1582
§ 7. Een evenwichtige begroting via schadedrempels en stabilisering van verzekeringspremies	1583
Afdeling 2. Het toepassingsgebied	1583
§ 1. Het personele toepassingsgebied	1583
A. Aanspraakgerechtigden	1583
B. Beroepsbeoefenaars	1584

C. Verzorgingsinstellingen	1585
§ 2. Het materiële toepassingsgebied	1586
A. Principe: alle verstrekkingen van gezondheidszorg in causaal verband met de schade	1586
B. Uitzonderingen.....	1588
1. Experimenten op de menselijke persoon.....	1588
2. Niet terugbetaalde verstrekkingen met een esthetisch doel.....	1588
3. Producten?	1591
4. Zorgverleners/beroepsbeoefenaars zonder gezondheidszorg	1593
5. Gezondheidszorg door niet-zorgverleners	1594
6. Diensten van de verzorgingsinstelling zonder band met gezondheidszorg	1594
C. Vraagpunten	1595
1. Orgaanwegneming met het oog op transplantatie.....	1595
2. Ziekenhuisinfecties.....	1595
3. <i>Wrongful-birth</i> -, <i>wrongful-pregnancy</i> - en <i>wrongful-life</i> -vorderingen	1597
4. Wet Menselijk Lichaamsmateriaal	1599
5. Schending Wet Patiëntenrechten	1600
6. Slachtoffers van hepatitis C en thalidomide	1601
Afdeling 3. De voorwaarden voor vergoeding door het fonds.....	1602
§ 1. Algemene principes	1602
A. Het tweesporensysteem en de schade als gevolg van gezondheidszorg ..	1602
B. Vier vergoedingsgevallen en schadedrempels.....	1603
§ 2. Een medisch ongeval zonder aansprakelijkheid dat ernstige schade heeft veroorzaakt	1604
A. Het begrip medisch ongeval zonder aansprakelijkheid.....	1604
1. De benaming medisch ongeval zonder aansprakelijkheid.....	1604
2. Vier bestaansvoorwaarden	1605
a. Een ongeval in verband met een gezondheidszorgverstreking	1605
b. Een ongeval dat geen aanleiding geeft tot aansprakelijkheid. . .	1606
c. Een ongeval dat niet voortvloeit uit de toestand van de patiënt	1606
d. Abnormale schade.....	1606
1° Criterium voor abnormale schade: de huidige stand van de wetenschap	1607
2° Criterium voor abnormale schade: de toestand van de patiënt en objectief te verwachten evolutie	1609
B. Uitgesloten medische handelingen	1611
1. Het therapeutisch falen	1611
2. De verkeerde diagnose	1612
3. De afwezigheid van gezondheidszorg	1612
C. Ernstige schade.....	1613

1. Inleiding	1613
2. Een blijvende invaliditeit van minstens 25%	1614
3. Een tijdelijke arbeidsongeschiktheid van zes maanden	1615
4. Bijzondere zware verstoring van de levensomstandigheden	1617
5. Het overlijden van de patiënt	1618
§ 3. Aansprakelijkheid van de zorgverlener zonder (voldoende) verzekeringsdekking	1618
§ 4. Aansprakelijkheid van de zorgverlener die wordt betwist en ernstige schade	1621
§ 5. Kennelijk ontoereikend voorstel van verzekeraar bij aansprakelijkheid zorgverlener	1623
Afdeling 4. Het Fonds Medische Ongevallen	1624
§ 1. Oprichting fonds en samenstelling beheerscomite	1624
§ 2. Taken van het fonds	1627
A. De advies-, bemiddelings- en vergoedingsfunctie	1627
B. Preventieve functie	1628
C. Een registratiefunctie	1629
D. Een rapporteringsfunctie	1629
§ 3. Financiering van het fonds en kostprijs van het tweesporensysteem	1630
§ 4. Werking van het fonds	1632
Afdeling 5. De procedure voor het fonds	1633
§ 1. De aanvraag	1633
A. Doel: laagdrempelig	1633
B. De aanvrager	1633
C. Vorm en inhoud brief	1634
D. De ontvankelijkheid van de aanvraag	1636
E. De aanvraag voor het fonds en de schorsing van de burgerlijke vordering	1640
§ 2. De behandeling van de aanvraag	1642
A. De ontvangstbevestiging	1642
B. Het recht om bijkomende relevante informatie op te vragen	1642
C. De procedure bij weigering bijkomende informatie te verstrekken	1644
D. De organisatie van een deskundigenonderzoek	1646
1. De mogelijkheid of de verplichting van een deskundigenonderzoek	1646
2. De wraking van een deskundige	1647
3. Het horen van partijen en de bijstand van partijen	1649
4. De kosteloosheid van het deskundigenonderzoek	1649
5. De aangifte bij de administratieve, tuchtrechtelijke of gerechtelijke overheden	1650
§ 3. Het advies van het fonds	1651
A. De administratieve behandeling van het advies	1651
B. De mogelijke inhoud van het advies	1652
C. Het niet-bindend karakter van het advies	1653

§ 4. Het voorstel van het Fonds Medische Ongevallen	1654
A. Gevallen waarin het fonds een vergoedingsvoorstel formuleert	1654
1. Een medisch ongeval zonder aansprakelijkheid met ernstige schade of een aansprakelijkheid van de zorgverlener die onvoldoende gedekt is.	1654
2. De aansprakelijkheid van de zorgverlener	1654
B. De omvang van de schadevergoeding: integraal, voorlopig of definitief en subsidiair.	1656
1. Een integrale schadevergoeding	1656
2. Een voorlopige of definitieve schadevergoeding	1656
3. Een subsidiaire of residuaire schadevergoeding.	1656
4. De reactie van de aanvrager op het vergoedingsvoorstel van het fonds	1657
5. Het verhaal van het fonds op de zorgverlener	1659
§ 5. De mogelijke houding van de aansprakelijkheidsverzekeraar bij aansprakelijkheid van de zorgverlener	1660
A. De betaling door de verzekeraar of door verschillende verzekeraars	1660
B. Het kennelijk ontoereikend voorstel van de verzekeraar	1661
C. Geen (tijdig) vergoedingsvoorstel van verzekeraar	1663
D. De betwisting van de aansprakelijkheid door verzekeraar of zorgverlener	1664
Afdeling 6. De inwerkingtreding van de Wet Medische Ongevallen	1664
<i>Trefwoordenregister</i>	1667
<i>Verkorte inhoudsopgave Volume II</i>	1681